[2018] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

ਸੁਨੀਲ ਸਮਦਰੀਆ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ

(2017 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰ. 835)

23 ਫਰਵਰੀ, 2018

[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ ਅਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਅਨੁਛੇਦ 217 ਅਤੇ 224 - ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਪਹਿਲਾ, ਦੋਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਦੋਵੇਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਉਦੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਨਿਆਇਕ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਅਨੁਛੇਦ 217(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ - ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਕ੍ਰਮਵਾਰ 30.09.2016 ਅਤੇ 31.07.2016 ਨੂੰ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਏ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 12.05.2017 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 01.09.2018 ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 01.09.2018 ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 1.09.2018 ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 3 02.07.2018 ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 62 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੂਜੇ ਆਧਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਨੁਛੇਦ 217(2)(ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਅਦਾਲਤ – ਅਨੁਛੇਦ 217(2)(ਏ) ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕਿ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਵੀ ਹੈ

ਕਿ 10 ਸਾਲ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਵੀ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਅਨੁਛੇਦ 224 - ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ - ਆਯੋਜਿਤ: ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਕੰਮ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ - ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਵਾਧਾ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ ਜਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ - ਪਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਉਭਰਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਦੇਰੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਨੁਛੇਦ 224(1) ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੀ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਝੁਠਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਕਿ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾਵਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪੜਾਅ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇੱਕ 'ਸਮਾਂਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ' ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕੇ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਅਨੁਛੇਦ 217(2)(ਏ) - ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ - ਅਨੁਛੇਦ 217(2)(ਏ) - ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਵਿੱਚ 'ਰੱਖਿਆ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ: 1.1 ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਵਾਧੂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 224(1) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਆਦ "ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮਿਆਦ ਲਈ" ਹੈ। ਐਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 224, ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 8] [296-ਡੀ-ਈ]

1.2 ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਐਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਹੈ

ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਇੰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਨੂੰ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਬਾਕੀ ਸਮਾਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਦੋਂ ਹੈ, ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 62 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਕੋਲ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਕਿ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 14 ਅਤੇ 15] [301-ਈ-ਐੱਚ; 302-ਏ-ਬੀ, ਸੀ]

2.1 ਅਨੁਛੇਦ 217(2)(ਏ) ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ 'ਰੱਖਿਆ' ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 10 ਸਾਲ ਤੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਛੇਦ ਵਿੱਚ ‘ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ 10 ਸਾਲ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਵੀ ਸੰਭਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 24] [306-ਜੀ-ਐੱਚ]

2.2 ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਅਨੁਛੇਦ 217(2) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ (ਏ) ਅਤੇ (ਏਏ) ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਆਖਿਆ (ਏ) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮਿਆਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਕੀਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25] [307-ਏ-ਬੀ]

2.3 ਅਨੁਛੇਦ 217(2)(ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਆਖਿਆ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। [ਪੈਰਾ 26] [307-ਬੀ-ਸੀ]

3. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੱਤਵੇਂ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ 1956 ਦੀ ਸੋਧ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਕੰਮ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਜੋਂ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਵਾਧਾ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐੱਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਬਦਲਾਅ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ - ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਦੇਰੀ - ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਜਿਸ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਨੁਛੇਦ 224(1) ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਗੋਂ - ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੀ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਝੁਠਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 27] [307-ਡੀ-ਐੱਫ]

ਐਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼, (1981) ਪੂਰਕ. ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 87: [1982] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 365; ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ ਪਦਮ ਪ੍ਰਸਾਦ - ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਹੋਰ (1992) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 428: [1992] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 109; ਚੰਦਰ ਮੋਹਨ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਯੂ.ਪੀ. ਏਆਈਆਰ 1966 ਐਸਸੀ 1987; ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਐਡਵੋਕੇਟਸ-ਆਨ-ਰਿਕਾਰਡ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (1993) 4 ਐਸਸੀਸੀ 441: [1993] 2 ਸਪੁਰਦਗੀ ਐਸਸੀਆਰ 659; - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1982] 2 ਸਪੁਰਦਗੀ ਐਸਸੀਆਰ 365	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 3
[1992] 2 ਸਪੁਰਦਗੀ 109	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 3
ਏਆਈਆਰ 1966 ਐਸਸੀ 1987	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 17
[1993] 2 ਸਪੁਰਦਗੀ। SCR 659	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 28

ਸਿਵਲ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2017 ਦੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 835 ।

ਸੁਨੀਲ ਸਮਦਰੀਆ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਓ.ਆਈ. ਇਸਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ

ਸੁਨੀਲ ਸਮਦਰੀਆ (ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਇਨ-ਪਰਸਨ)।

ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਏਐਸਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਧਵੀ ਦੀਵਾਨ, ਆਰ. ਬਾਲਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਨ, ਪ੍ਰਭਾਸ ਬਜਾਜ, ਅਕਸ਼ੈ ਅਮਰਿਯਾਂਸ਼ੂ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਰਤੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਰੋਰੀਆ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ. 1 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸਿੰਗ ਵਕੀਲ ਹਨ, ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੇ 12.05.2017 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 03.10.2017 ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ-ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2. ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 'ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਉੱਤਰਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ।

3. ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ:

(1) ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ, 2018 ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 2 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 224 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਗੈਰ-ਮਿਆਰੀ ਅਤੇ ਰੱਦ ਹਨ।

ਐਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, 1981 ਸਹਾਇਤਾ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 87 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(2) ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 30.09.2016 ਅਤੇ 31.07.2016 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਏ ਸਨ,

60 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3, ਯਾਨੀ 12.05.2017 ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੋਵੇਂ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 217(2)(ਏ) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3, ਜੋ ਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹਨ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਮੰਨਣਯੋਗ ਅਤੇ ਰੱਦ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ ਪਦਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, 1992 (2) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 428 (ਪੈਰਾ 25, 35, 41) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

4. ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 217(2) ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 10 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਸਨ। 'ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਿਆਦ' ਅਨੁਛੇਦ 224 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋ ਸਾਲ ਹੈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਜੋ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 62 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ ਪਦਮ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐਸ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

5. ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਲਈ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

6. ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਰਾਜ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 18.02.2016 ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਉਹ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ 58½ ਸਾਲ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਮਰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਨ। ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰੀ ਦੇ 24.09.2004 ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ, ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 22.07.2016 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕਾਲਜੀਅਮ ਨੇ 01.08.2016 ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਿੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੇਵਾ ਅਨੁਛੇਦ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕਾਲਜੀਅਮ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 12.05.2017 ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗੇ। 12.05.2017 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 224(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ 01.09.2018 ਅਤੇ 02.07.2018 ਤੱਕ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮਿਤੀਆਂ 01.09.2018 ਅਤੇ 02.07.2018 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਤਾਰੀਖਾਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ, ਯਾਨੀ 62 ਸਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 12.05.2017 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“ਸੂਚਨਾ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ (1) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਉਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ, ਐੱਸ/ਸ਼੍ਰੀ(i) ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਗੌੜ, (ii) ਮਨੇਜ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ, (iii) ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, (iv) ਡਾ. ਵੀਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਮਾਥੁਰ, ਅਤੇ (V) ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝਾਲਾ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਐੱਸ/ਸ਼੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਗੌੜ, ਮਨੇਜ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 2 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ,

ਡਾ. ਵੀਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਮਾਥੁਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝਾਲਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1 ਸਤੰਬਰ, 2018 ਅਤੇ 2 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗੀ।

ਐੱਸਡੀ/-

(ਐੱਸ.ਸੀ. ਬਰਮਾ)

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ

ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ: 23072142"

7. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੀ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੋਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਅਤੇ ਐੱਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

8. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਵਾਧੂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 224(1) ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, "ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮਿਆਦ ਲਈ" ਹੈ। ਐੱਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 224, ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਵਿੱਚ - ਸਿਰਲੇਖ "ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ" ਸੀ - ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ:

"ਅਨੁਛੇਦ 224. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ।- ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, - ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿਸਨੇ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਰਾਜ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ, - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ, ਅਜਿਹੇ ਭੱਤੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ - ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਰੇ 'ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ: -

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਅਨੁਛੇਦ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ - ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।"

9. ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਢੁਕਵੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸੰਸਦ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਵਧਦੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਅਨੁਛੇਦ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਕੇ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ (ਸੱਤਵੇਂ ਸੋਧ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 1956 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

“ਅਨੁਛੇਦ 224. ਵਾਧੂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ।- (1).- ਜੇਕਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਸਥਾਈ ਵਾਧੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਧਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜੱਜ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਇਕ ਵਜੋਂ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਗ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਥਾਈ ਜੱਜ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ।

(3) ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਾਧੂ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਹਠ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਹੁਦਾ।

10. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸੱਤਵੇਂ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਐਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

“37...ਇਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਵਾਧਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੇ ਬਕਾਏ ਇਕੱਠੇ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। "ਫਿਲਹਾਲ" ਸ਼ਬਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ

ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਕੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅਸਥਾਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਨੁਛੇਦ 224, ਅਨੁਛੇਦ (1) ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਇੱਕ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ (1) ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਕੇਤ ਹਨ ਕਿ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਨੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ (1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। 'ਮੂਲ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਰੇਕ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਾਕਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ 'ਆਮ ਸੰਸਥਾਵਾਂ' ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਣ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਵਾਧਾ ਜਾਂ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, 'ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ...।"

11. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ 'ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ (1) ਦਾ ਅਸਲ ਇਰਾਦਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸਦੀ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 38 ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"38...ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ (1) ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਗਾੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਛੇਦ ਅਧੀਨ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੱਜ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੋ ਬਕਾਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ 'ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰੇਕ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ,

ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਵਿਆਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਥਾਈ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਕੇਡਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਜੱਜ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਸਾਮੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਕਾਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਸਥਾਈ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਜੋ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ (1) ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਅਸਲ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੁੰਦੀ - ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਏ ਸਥਾਈ ਜੱਜ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਉਮੀਦ ਜੋ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ (1) ਦੇ ਅਜੀਬ ਢੰਗ ਕਾਰਨ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਣਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਉੱਠੀ ਉਮੀਦ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਥਾਈ ਜੱਜ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

12. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਐੱਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਪਾਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਕਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹੁਣ, ਪਿਛੋਕੜ ਤੱਥ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਪੈਰਾ 44 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਖਾਸ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ,

ਦਿੱਲੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ 1981 ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਡ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 20` ਵਜੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ 18.03.1981 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦਿੱਲੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਸ਼੍ਰੀ ਓ.ਐਨ. ਵੋਹਰਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਐਨ. ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਬੀ. ਵਾਡ ਦੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ 06.03.1981 ਦੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 07.03.1981 ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਣਉਚਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐੱਸ/ਸ਼੍ਰੀ ਓ.ਐਨ. ਵੋਹਰਾ ਅਤੇ ਐੱਸ.ਐਨ. ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਹੀਂ ਵਧਾਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਐੱਸ.ਬੀ. ਵਾਡ ਨੂੰ 07.06.1981 ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਐੱਸ/ਸ਼੍ਰੀ ਓ.ਐਨ. ਵੋਹਰਾ ਅਤੇ ਐੱਸ.ਐਨ. ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

13. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਪੈਰਾ 44 ਵਿੱਚ ਕਹੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਪੈਰਾ 44 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

“44. ਹੁਣ ਇੱਕ ਆਖਰੀ ਦਲੀਲ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਕੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ (1) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ (1) ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਛੋਟੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਓ.ਐਨ. ਵੋਹਰਾ, ਐਸ.ਐਨ. ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਐਸ.ਬੀ. ਵਾਡ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀਆਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ (1) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ

ਅਨੁਛੇਦ (1) ਅਨੁਛੇਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਵਾਧਾ ਜਾਂ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਇੰਨੇ ਛੋਟੇ ਹੋਣ ਕਿ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਵਾਧਾ ਜਾਂ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਸੰਸਦ ਨੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ - ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦਸ ਸਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ - ਤਾਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਕੀ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ...।"

14. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਭਾਵੇਂ ਤਿੰਨ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੈਰਾ 32 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 62 ਸਾਲ

ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਡੀਸ਼ਨਲ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਲਈ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੈਰਾ 32 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"32...ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ (3) ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ 62 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ 'ਵਧੀਕ ਜੱਜ' ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 62 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

15. ਐੱਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ (ਉੱਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

16. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਰਾਜ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਪਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ।

17. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ ਪਦਮ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ ਪਦਮ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਐਨ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਦੀ ਗੁਹਾਟੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 217 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਐਨ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਐਨ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੰਦਰ ਮੋਹਨ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1966 ਐਸ.ਸੀ. 1987 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 217(2)(ਏ) ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ ਰਾਜ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ:

“25. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ "ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ ਛੇਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਇ ਪੰਜਵਾਂ ਅਤੇ ਛੇਵਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 217(2)(ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ "ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ "ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ" ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 236 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ "ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ" ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

18. ਇਸ ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਐਨ. ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਗਿਆ ਅਹੁਦਾ। ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਐਨ. ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪੈਰਾ 36 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

“36. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) ਵਿੱਚ “ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ” ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 236 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਦਫ਼ਤਰ। ਉੱਪਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਭਗ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਗਿਆ ਸਹਾਇਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ, ਨਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 236 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨਿਲ ਦੀਵਾਨ ਅਤੇ ਰਾਮ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ।”

19. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ ਪਦਮ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਉੱਪਰ) ਕੁਮਾਰ ਪਦਮ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰੇ 25, 35 ਅਤੇ 41 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹਨ:

“25. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ "ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ ਛੇਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਇ ਪੰਜਵਾਂ ਅਤੇ ਛੇਵਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ "ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ "ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ" ਜੋ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 236 (ਬੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ "ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ" ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

xxx xxx xxx xxx

35. ਸ਼ਬਦ "ਅਹੁਦਾ" ਦੇ ਕਈ ਅਰਥ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਕਿਹੜਾ ਅਰਥ ਜੋੜਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇੱਕ "ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ" ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਫਰਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਆਰਟੀਕਲ 217 (2) (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਬਦ "ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਦਫ਼ਤਰ ਜਿਸਦਾ ਇੱਕ ਠੋਸ ਅਹੁਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਆਪਣੇ ਧਾਰਕ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਜੂਦ ਹੈ।

xxx xxx xxx xxx

41. ਅਸੀਂ ਕੁਮਾਰ ਪਦਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇ.ਐਨ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਗੁਹਾਟੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕੇ.ਐਨ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 219 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਹੁੰ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣ। ਅਸੀਂ ਕੇ.ਐਨ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 219 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੁੰ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲੈਣ ਅਤੇ ਸਬਸਕ੍ਰਾਈਬ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਭੇਜਣ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ 'ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।"

20. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੈਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੈਰਾ 35

ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ 'ਨਿਆਂਇਕ ਦਫ਼ਤਰ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਅਹੁਦੇ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਦਫ਼ਤਰ ਜਿਸਦਾ ਆਪਣੇ ਧਾਰਕ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਵਜੂਦ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਐਨ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਨੇ 1937 ਦੇ ਨਿਯਮ 9 ਦੁਆਰਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਕੀ ਉਸਨੇ ਅਨੁਛੇਦ 217 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ (2) (ਏ) ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੈਰਾ 31 ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 32 ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹਨ:

“31. ਸ਼੍ਰੀ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 1937 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ - ਸਿਰਫ਼ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਦੁਆਰਾ - ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਲੁਸ਼ਾਈ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ - ਅਸਾਮ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ, ਲੁਸ਼ਾਈ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1937 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ - ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ - ਮੌਤ, ਆਵਾਜਾਈ ਜਾਂ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਤੱਕ ਜੁਰਮਾਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਹਾਇਕ - ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਵਲ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ - ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹਾਇਕ। ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਨੇ 23 ਜੂਨ, 1979 ਤੋਂ 19 ਦਸੰਬਰ, 1979 ਤੱਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਸਹਾਇਕ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, 1937 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਅਧੀਨ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਹਾਇਕ

ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ 10 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹਨ।

32. ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

21. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ ਪਦਮ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਉੱਪਰ), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੈਰਾ 35 ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ-ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਲਈ ਉਸਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਰਾਜ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੈਰਾ 25, 35 ਅਤੇ 41 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

22. ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) 'ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਵਾਧੂ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ।

23. 'ਨਿਆਂਇਕ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਕੰਸ਼ ਸਥਾਈ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਵਾਲੀਅਮ 19 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ:

"ਹੋਲਡ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਜਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸੰਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਥੌਮਸਨ, 449 ਪੀ. 2ਡੀ 656, 659, 79 ਐਨ.ਐਮ. 748।

ਸੰਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰ "ਹੋਲਡ" ਦਾ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਲਮੈਨ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਪੋਰਟਲੈਂਡ, 350 ਪੀ. 2ਡੀ 929, 930, 196 ਜਾਂ 551 ।"

24. ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ 'ਰੱਖਿਆ' ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 10 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਛੇਦ ਵਿੱਚ 'ਰੱਖਿਆ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕਿ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ 10 ਸਾਲ ਤੱਕ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਵੀ ਸੰਭਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

25. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ (ਏ) ਅਤੇ (ਏਏ) ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਆਖਿਆ (ਏ) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਕੀਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਧੀਨ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ, ਜਿਸ ਲਈ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ' ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

26. ਅਨੁਛੇਦ 217 (2) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਆਖਿਆ ਉੱਤਰਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜੱਜਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ ਪਦਮ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਬੇਨਤੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਬੇਨਤੀ ਵਿੱਚ ਬਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

27. ਇਸ ਕੇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਨੂੰ 1956 ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੱਤਵੇਂ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਾਧੂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਕੰਮ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਜੋਂ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਵਾਧਾ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਐਸ.ਪੀ. ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਅਨੁਛੇਦ 224 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਬਦਲਾਅ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਦੇਰੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਨੁਛੇਦ 224(1) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੀ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਝੁਠਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

28. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਐਡਵੋਕੇਟਸ-ਆਨ-ਰਿਕਾਰਡ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ, (1993) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 441 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ 'ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਭਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ। ਕਿਸੇ ਅਸਾਮੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਭੇਜਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੀਏ, ਅਸਾਮੀ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਾਮ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪੈਂਡਿੰਗ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੇ ਇਨਪੁਟਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕਾਲਜੀਅਮ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਾਲਜੀਅਮ ਦੁਆਰਾ

ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ, ਨਾਮ ਭੇਜਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਧੀਨ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਉਦੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੁਝ ਸਾਲ ਹੀ ਬਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਬੇਲੋੜਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਘੱਟ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵੀ ਹੋਰ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਟਕਦੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਣਸੁਖਾਵੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪੜਾਅ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾਵਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਮਾਂਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ `ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ` ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Megha Tak

Advocate Megha Tak